

İMMUN SİSTEM HÜCRELERİ LENFOİD DOKU VE ORGANLARIN HİSTOLOJİK YAPISI -İŞLEVİ ve EMBRYOLOJİK GELİŞİMLERİ

Prof. Dr. OYA EVİRGEN

A.Ü.T.F Histoloji ve Embriyoloji Anabilim Dalı

oevirgen@medicine.ankara.edu.tr

LENFOİD SİSTEM

Lenfoid sistem

vücudu istilacı patojenlere , antijenlere (bakteri,virus, parazitler) yabancı veya yabancılaşmış doku ve hücrelere (Kanser hücreleri, transplante doku veya organ) karşı savunmakla görevlidir.

Bu savunma görevini

Self (kendi hücre / dokular'ını) olanı Nonself (yabancı hücre/ dokular'dan) olanlardan ayırd ederek yapar

LENFOİD SİSTEM

Hücreler

Lenfositler

T ve B lenfositleri

Doğal öldürücü (NK) hücreler

Lenfositler efektör hücrelerdir
ve immun cevap bu hücrelerce oluşturulur

Destek hücreler

Retiküler hücreler, Antijen Sunucu hücreler

Epitelioretiküler hücreler makrofajlar

Dentritik hücreler

Lenforetiküler bağ dokusu

retikulum hücre leri ve retikulum telciklerinin oluşturduğu ağ yapısı lenfoid hücrelerin yerleştiği çatıyı oluşturur

Lenfoid Dokular ve Lenfoid Organlar

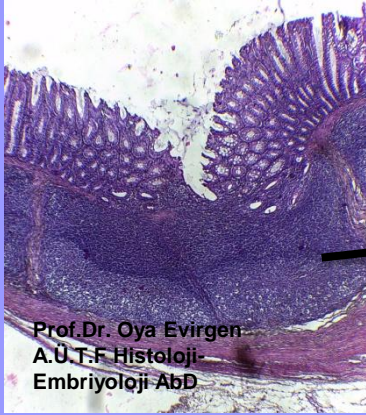
İMMUN SİSTEMİ (lenfoid sistem) oluşturur.

Lenf damarları lenfoid doku ve organları Genel kan dolaşımına bağlarlar

Primer Lenfoid Organlar

İmmun sistem hücrelerinin yapım yerleridir

KEMİK İLİĞİ
TİMUS

Sekonder Lenfoid Dokular ve Organlar

İmmun cevabın oluşturulduğu yerlerdir

**MUKOZALARA EŞLİK
EDEN LENFOİD DOKU (MALT)**

Diffüz ve Nodüler(lenf follikülleri)

BALT,NALT,GALT (Peyer plakları,Vermiform Apendiks)

LENF DÜĞÜMLERİ

TONSİLLA'lar (palatin) (sublingual) (faringeal)

DALAK

LENFOSİTLER

T LENFOSİTLERİ

Kemik iliğinde yapılır

Timusta farklılar

Sekonder lenfoid organlara göç eder
ve burada Timus bağımlı bölgelere yerleşirler

Sadece kendilerine APC ce sunulan Aj'leri tanırlar

Hücresele immünite

Dolaşan lenfositlerin
%60-80'i

TCR (Thücre reseptörü)
TCR reseptörü ile
MHC(Doku Uygunluk kompleksine)
bağı Antijeni tanıyabilir ve bağlanabilir

Yardımcı
T(helper)
CD4+

Sitotoksik
T(cytotoxic) Lenfositler
CD8+

B LENFOSİTLERİ

Kemik iliğinde yapılır

Kemik iliğinde farklılar

Sekonder lenfoid organların
B lenfosit bölgelerine yerleşir

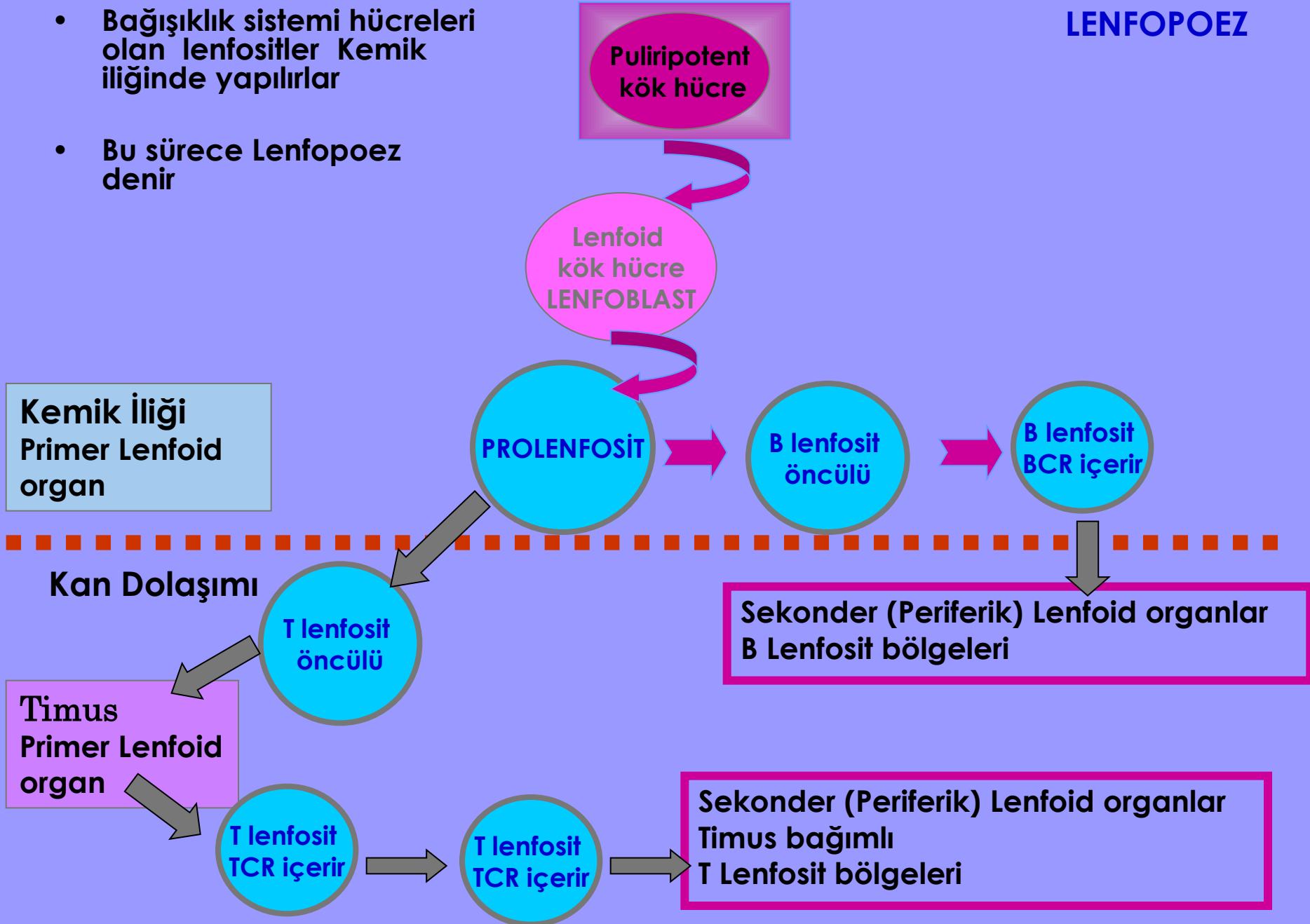
Humoral immünite

Dolaşan lenfositlerin
%20-30'u

Yüzey immünglobülin(SİG) Reseptörü

LENFOPOEZ

- Bağımsızlık sistemi hücreleri olan lenfositler Kemik iliğinde yapılırlar
- Bu sürece Lenfopoez denir

LENFOSİT

B Lenfositler

T Lenfositler

Kemik İliğinde yapırlar

Kemik İliğinde olgunlaşır

TİMUS' ta olgunlaşır

Lenfoid organların

B lenfosit hücre bölgesi

Timus bağımlı bölgesi

Antijenle uyarıldıklarında

PLAZMA HÜCRELERİ ne
Differansiye olurlar

Antikor
İmmunoglobülinleri
Salgılar

HUMORAL İMMÜNİTE

AKTİVE T HÜCRELERİ

SİTOTOKSİK ve YARDIMCI
T lenfositleri T lenfositleri

HÜCRESEL İMMÜNİTE

MHC (Doku uygunluk kompleksi) molekülü

insanda 5. kromozomda MHC 'ye karşılık gelen HLAs (Human lökosit antijenleri var)

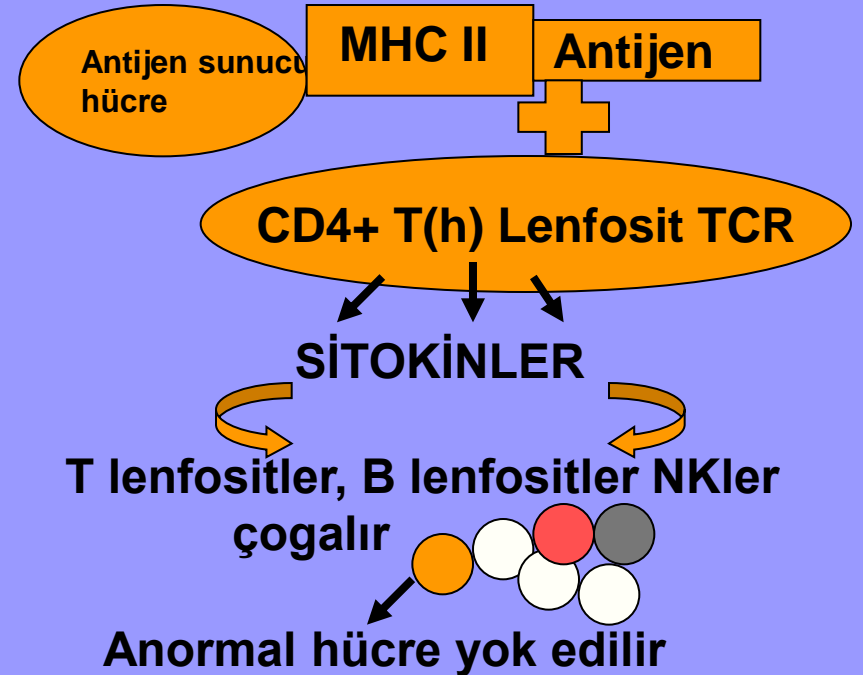
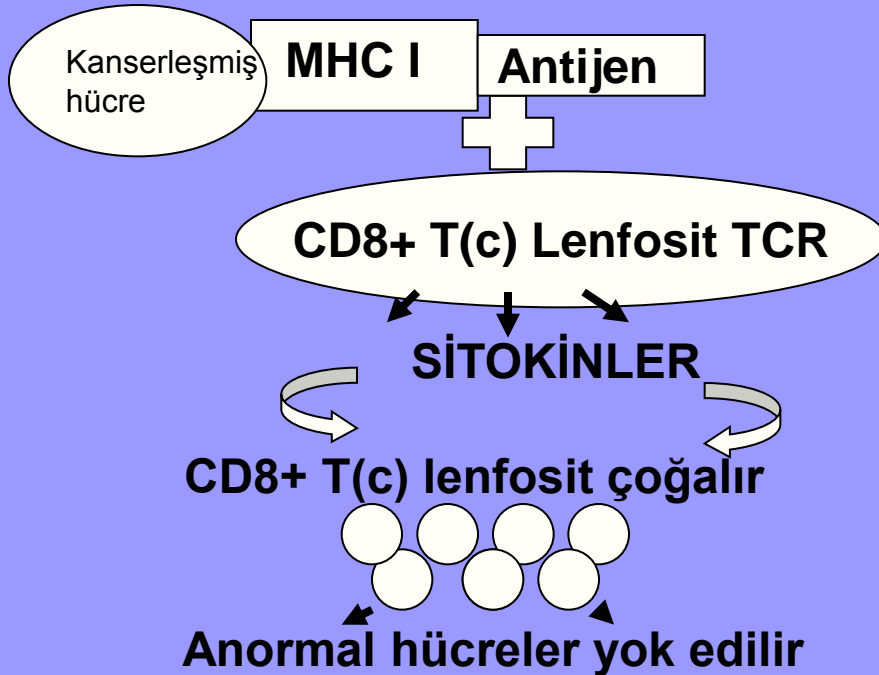
MHC I

ve

MHC II

Tüm çekirdekli hücreler
Ve plateletlerin yüzeyinde bulunur
Vücudun hücrelerinin ürettiği kendi
Peptitleri burada eksprese edilir
Virusün yada kanserin ürettiği
peptitler Eksprese olursa

dağılımı kısıtlıdır
Antijen sunucu hücrelerin
yüzeyinde bulunur kısmen
sindirilmiş yabancı Peptitleri
Yardımcı T(h) Lenfositlere sunar

ANTİJEN SUNUCU HÜCRELER

Pek çoğu Mononükleyer fagositer sisteme dahildir

Kemik iliği kökenli olanlar

- **Makrofajlar**
- **Dentritik hücreler (interdijitasyon yapan)**
Lenfoid organların
T lenfosit bölgelerinde bulunurlar
- **Deri Langerhans hücreleri**
- **Karaciğer perisinusoidal makrofajlar (Kupffer hücreleri)**

Kemik iliği kökenli olmayan

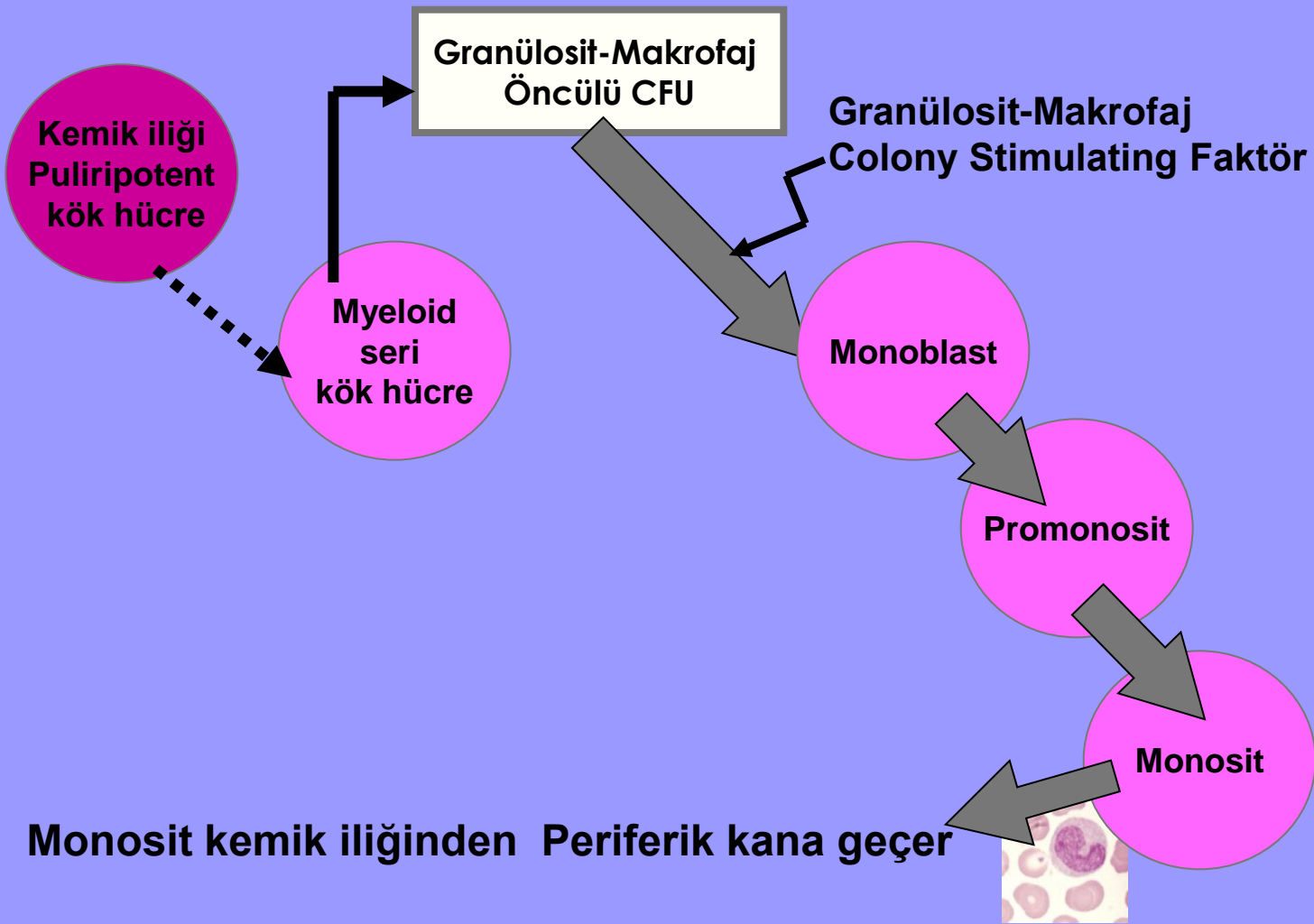
- **Foliküler dentritik hücreler**

Endositoz yapamazlar

Aj'leri hücre zarı yüzeylerinde uzun süre tutarak sunarlar

**Mononükleyer Fagositer sisteme dahil olmayan !!!!
Antijen sunucu hücreler**

- **B lenfositleri**
- **Tip II ve Tip III Epiteliyoretiküler hücreler (Timus)**

- Monosit kemik iliğinden Periferik kana geçer
- Yaklaşık 14 saat sirküle ederler
- uygun bir uyarım olduğunda kapiller/venül endotelinden geçerek dokulara göç eder
- Dokuya özel makrofajlara farklılaşırlar

MONONÜKLEER FAGOSİTER SİSTEM (MONOSİT MAKROFAJ SİSTEMİ)

Vücutun belli bölgelerinde yerleşimli makrofajlar özel isimlerle anılırlar

HÜCRE TİPİ	BULUNDUĞU YER	FONKSİYONU
Monosit	Periferik Kan	Makrofaj öncüsü
Makrofaj	Bağ kusu, Lenfoid organlar, Ak ciğer, Kemik iliği	Sitokin ve Kemotaktik faktör üretimi, Antijen sunumu
Histiyosit	Bağ dokusu kalıcı hücre	

HÜCRE TİPİ	BULUNDUĞU YER	FONKSİYONU
Kupffer hücreleri	Karaciğer	
Mikroglia hücreleri	Santral Sinir Sistemi	
Langerhans hücreleri	Deri	Antijen sunucu hücre
Dentritik hücreler	Lemf düğümü	Antijen sunucu hücre
Osteoklast	Kemik (çok çekirdekli pek çok makrofaj)	Kemik rezorpsiyonu
Yabancı cisim dev hücresi Langhans hücresi Olarak adlandırılır	Bağ dokusu (çok çekirdeklipek çok makrofaj)	Kronik inflamasyonda

- **Makrofaj Antijeni fagositik vezikül içine alır**
- **Lizozom fagositik vezikülle kaynaşır**
- **Lizozomal hidrolitik enzimler aktive olarak antijen küçük peptit parçacıklarına ayrılır**
- **Artıklar hücre dışına atılır yada Antijen sunucu işlev yapıyorsa**
- **Bu peptit parçaları MHC II kompleksiyle birleşir ve T lenfositlerine sunulur**

LENF DÜĞÜMLERİ

Doku ve organlardan
Lenf sıvısını

torasik kanal
ve
sağ lenfatik duktusa

taşıyan lenf damarları yolu üstünde
böbrek biçimli

Bağ doku kapsülüyle çevrili

1mm-1-2cm boyutlarında

sekonder lenfoid organlardır.

Lenf düğümleri tüm vücutta lenf damarlarının yolu üstünde yaygın olarak bulunurlarsada belli bölgelerde yoğunlaşırlar

* Servikal (boyun bölgesinde)

* İnguinal (kasık bölgesi)

*aksiller (koltuk altı)

*popliteal fossada subkutan bağ dokusunda

*Akciğer hilusu

*Paraaortik bölge

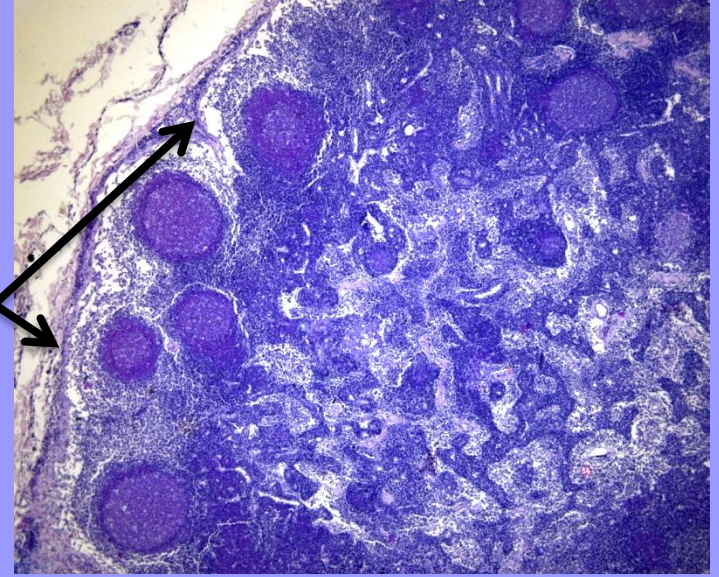
*Prevertebral

*göğüs boşluğunda (toraks)

*karın (abdominal) boşluğunda büyük damarların çevresinde

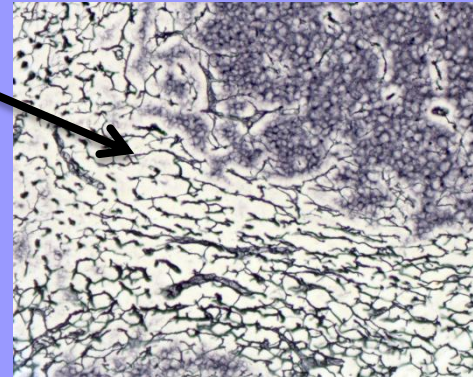
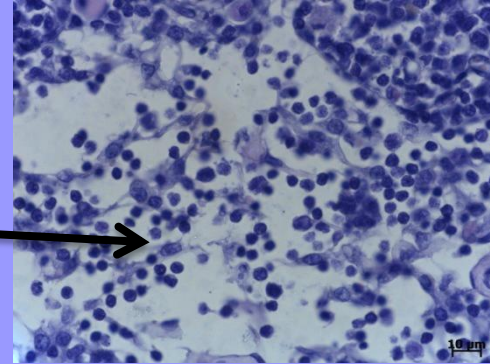
Lenf düğümü dıştan düzensiz sıkı bağ dokusu KAPSÜLÜYLE çevrilidir.

Bu bağ dokusu kapsülden organın içine doğru bağ dokusu TRABEKÜLALARI uzanır.

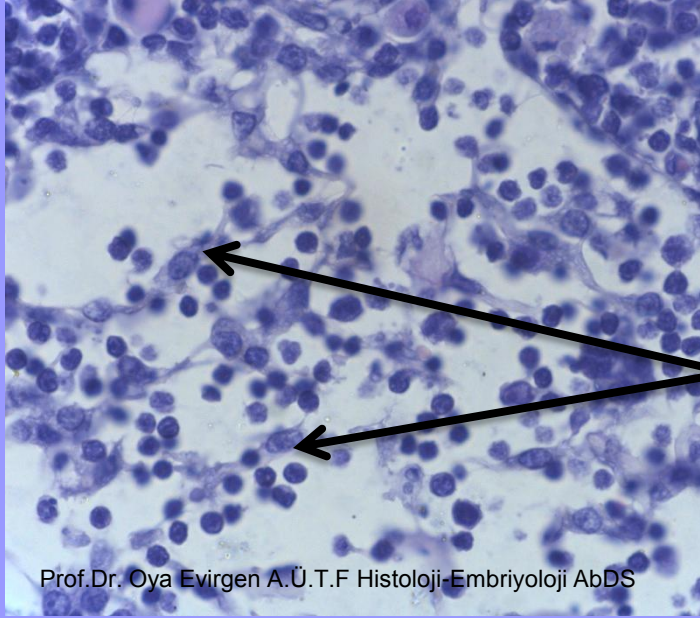

**Trabekülalarla beraber
RETİKULUM HÜCRELERİ
ve**

**RETİKULUM TELCİKLERİ'nin
oluşturdukları ağ yapısı tüm lenf
düğümüne yayılarak organın çatısını yani
stromasını oluşturur**

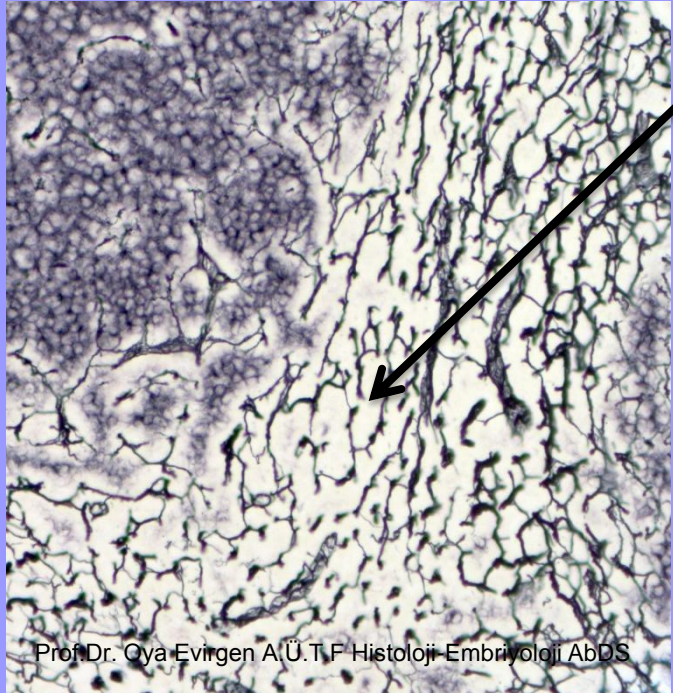

**Lenfatik doku ve organların çatısını oluşturan retikulum hücreleri
Timus dışında mezansimal dokudan gelişir.**

**Retikulum hücreleri yıldız biçimli uzantıları olan oval ökromatik çekirdekli az miktarda asidofilik sitoplazmaları olan hücrelerdir.
Retikulum telcikleri ve ara madde bu hücreler tarafından sentezlenir**

Retikulum telcik ağı gümüşlemeyle boyanmış lenf düğümü preparatlarında kolayca görülür

Prof.Dr. Oya Evirgen A.Ü.T.F Histoloji-Embriyoloji AbDS

Prof.Dr. Oya Evirgen A.Ü.T.F Histoloji-Embriyoloji AbDS

Lenf düğümünde stroma ve parankim dokusu arasında lenf sıvısının dolaştığı LENF SİNÜSLARI olarak bilinen düzensiz boşluklar bulunur

Birden fazla AFFERENT (getirici) LENF DAMARLARI

Kapsülün altındaki SUB KAPSÜLLER(MARJİNAL)SİNÜS'e

*trabekülalar boyunca çevresindeki SUBTRABEKÜLER SİNÜSLAR'a

*medulla bölgesindeki MEDÜLLER SİNUSLAR'a boşalan lenf sıvısı ve içerdiği çok sayıdaki lenfosit

*tüm medüller sinuslar birleşerek tek bir EFFERENT (götürücü) LENF DAMARI olarak lenf düğümünü organın konkav yüzündeki hilus bölgesinden terk eder

***LENF DÜĞÜMÜ KAN DOLAŞIMI**

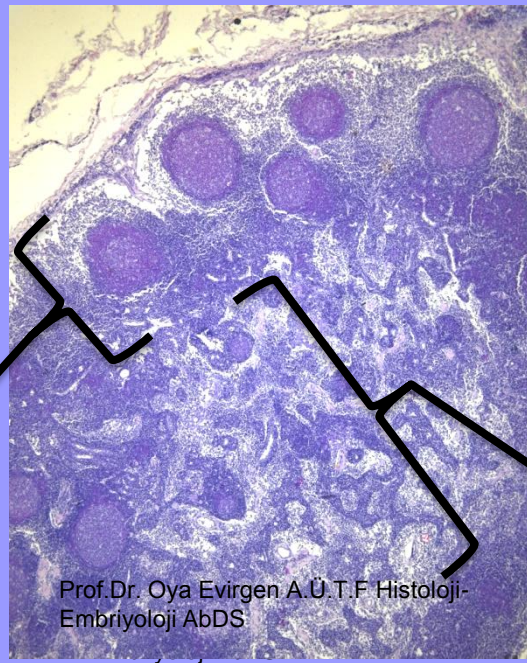
Hilustan küçük müsküler arterler arteriollere dallanarak medüller kordonlar arasından kortekse doğru ilerler

kortekste lenf follikülleri çevresinde ve içinde kapiller damar ağını oluşturur

parakortekse geçerek postkapiller yüksek endotelli venüllerde toplanır

hilusa doğru medulla kordonları arasında ilerler

hilusta tek bir büyük venede toplanarak organı terk eder.

Prof.Dr. Oya Evirgen A.Ü.T.F Histoloji-
Embriyoloji AbDS

*lenf düğümü parankiması iki bölümde incelenir

KORTEKS

ve

MEDULLA

**DIŞ KORTEKS
(YÜZEYEL,NODÜLER)**

**DERİN KORTEKS
(PARAKORTEKS)**

**Primer ve Sekonder
lenf follikülleri**

**Diffüz lenfoid doku
(Timus bağımlı)**

Medulla kordonları

**B LENFOSİT
Foliküler dentritik hüç**

**T LENFOSİT
İnterdijitasyon yapan Dentritik hüç
Yüksek endotelli venüller**

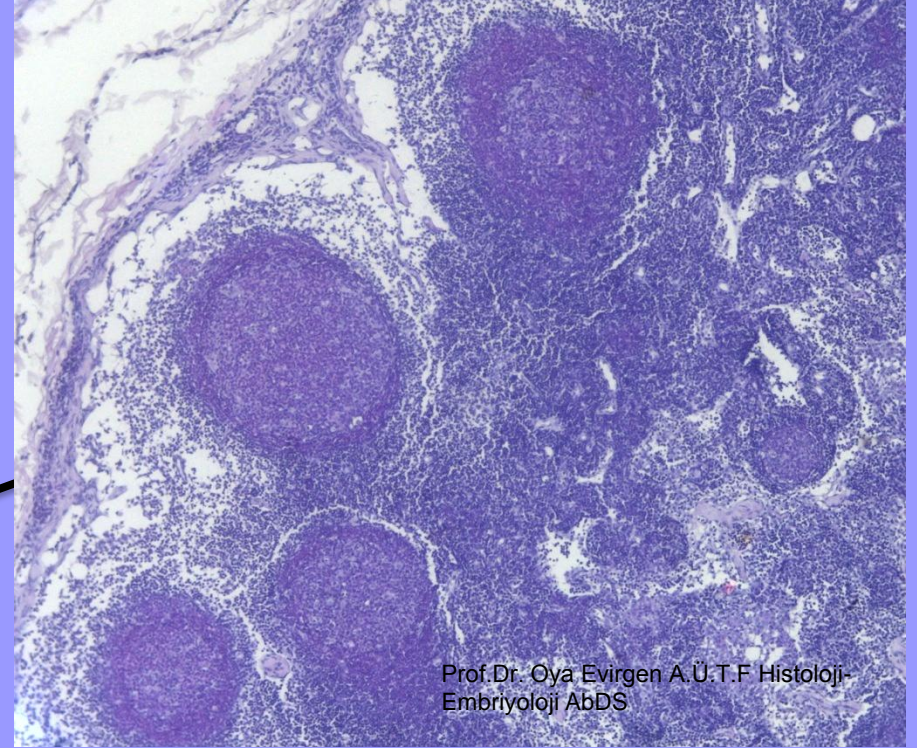
Medüller sinüsler

DIŞ KORTEKSTE

0,2-1mm çapında yuvarlak yada oval Őekli çok sayıda primer ve sekonder lenf follikülleri bulunur

*Primer lenf follikülleri:
germinal merkez içermezler.
k uk çaplı lenfositler oluşturur
H-E boyamalarda koyu renkli görülür

Sekonder lenf follikülleri

Ortada

germinal merkez bulunur

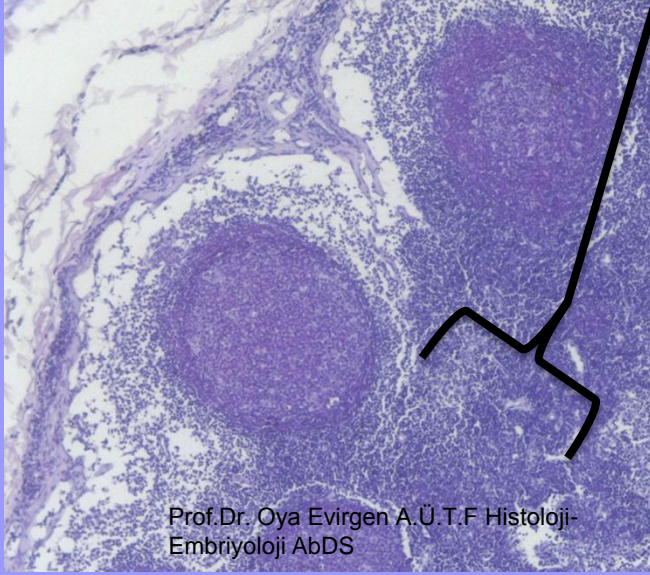
lenfoblastlar bulunur
açık renkli boyanır

Etrafında

Manto tabakası (koyu renkli lenfosit halkası) bulunur

k uk B lenfositleri ve bellek B lenfositlerini
içerir

Prof. Dr. Oya Evirgen A.  .T.F Histoloji-
Embriyoloji AbDS

Prof.Dr. Oya Evirgen A.Ü.T.F Histoloji-
Embriyoloji AbDS

**DERİN (PARA) KORTEKS:
medulla bölgesine daha yakın**

lenf follikülleri içermez

serbest lenfositler sıkıca birarada bulunurlar

Burada bulunan lenfositler T Lenfositleridir

Bu bölge Timus bağımlı bölgedir.

**T Lenfositlerinin arasında Antijen sunucu hücreler
olan**

**İNERDİJİTASYON YAPAN DENTRİTİK HÜCRELER
vardır.**

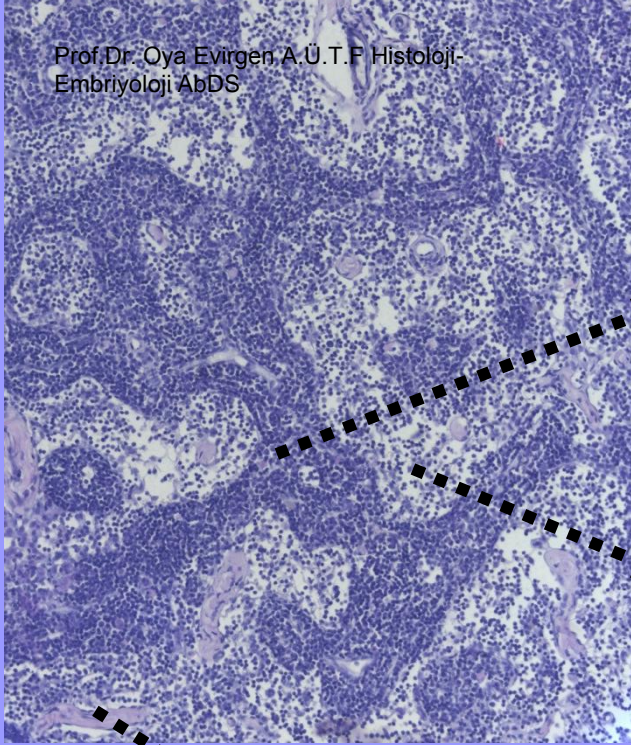
**Parakorteks'te
özelleşmiş venöz damarlar olan**

**YÜKSEK ENDOTELLİ VENÜLLER
bulunur**

**Bu post kapiller venüller kübik
epitelle döşelidir.**

**Kübik epitel hücrelerinin
oturdukları bazal lamina
kesintilidir.**

**Yüksek endotelli venüller esas
olarak T lenfositlerinin kandan lenf
düğüme geçiş yoludur.**

*MEDULLA bölgesinde:

**Serbest lenfositlerin oluşturduğu
MEDULLA KORDONLARI**

ve

**bunların arasında düzensiz birbiriyle
bağlantılı**

MEDÜLLER SİNÜSLER bulunur.

**Medulla kordonları B LENFOSİTLERİ
PLAZMA HÜCRELERİ
MAKROFAJLARDAN
zengindir.**

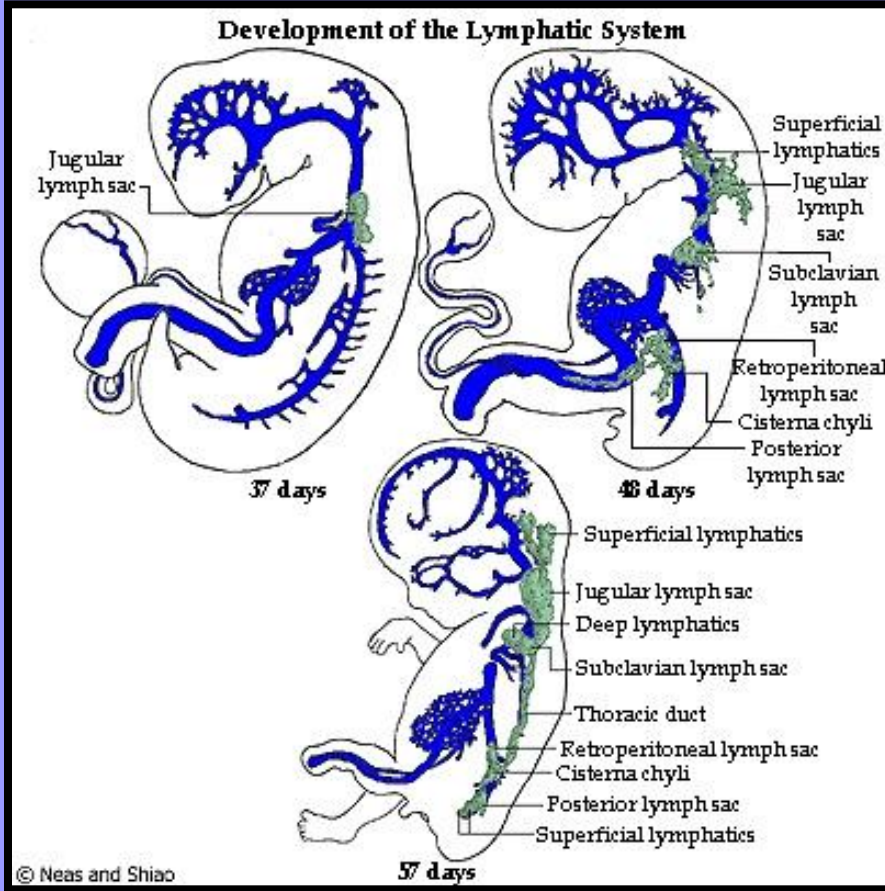
**Medulla bölgesinde lenf follikülü yoktur.
Bağ dokusu Trabekulaları ve kesitleri görülür**

LENF DÜĞÜMLERİNİN GÖREVİ

- Lenf sıvısı filtre edilir
- Mikroorganizmalar ve aj'nik yapılar fagosite edilir
- Aj FDentritikhücreler ve İDentritik hücrelerce tanıtılır
- İmmün yanıtın başlatılması
- B lenfosit aktivasyonu ve proliferasyonu ile Plazma hücrelerinin oluşumu
- T lenfosit aktivasyonu ve proliferasyonu ile yardımcı ve sitotoksik T lenfositlerinin oluşumu

LENF DÜĞÜMLERİNİN EMBRİYOLOJİK GELİŞİMİ

Primer lenf düğümleri

Primer lenfatik vasküler sistemin

Oluşmasından sonra

yaklaşık 3. ayda görülür

Lenf damarlarına komşu bağ dokusu içinde

mezanşimal hücreler

çoğalarak yoğunlaşır

insitu olarak lenfositlere farklanır

Lenf sinüsleri mezanşim içinde

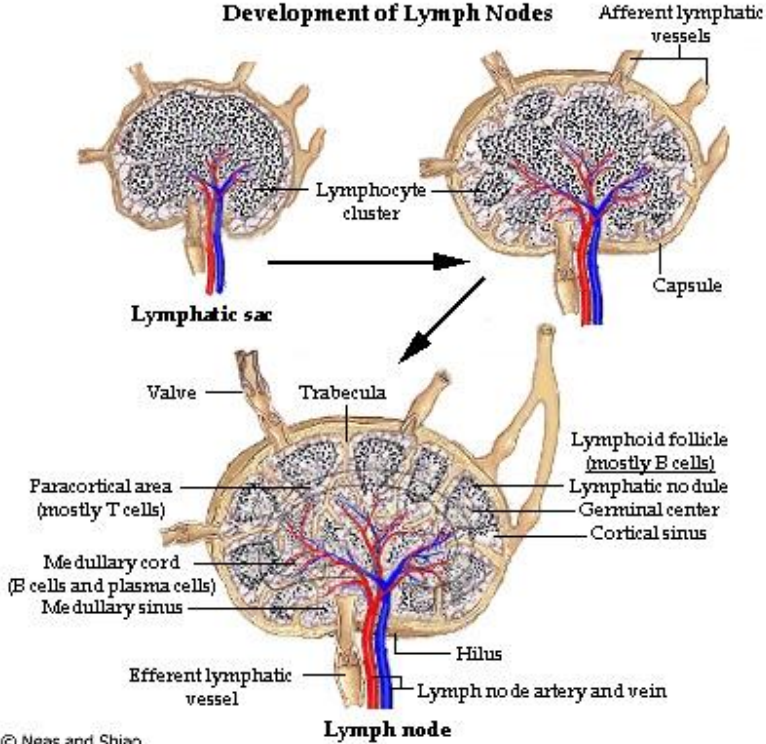
izole lenf aralıkları olarak gelişir

aralıklar birleşerek

anastomozlaşan lenf sinüslerine dönüşür

Afferent ve efferent lenf damarlarıyla bağlantı kurar

Development of Lymph Nodes

Marjinal sinusün dışındaki bağ dokusu kalınlaşarak kapsülü oluşturur

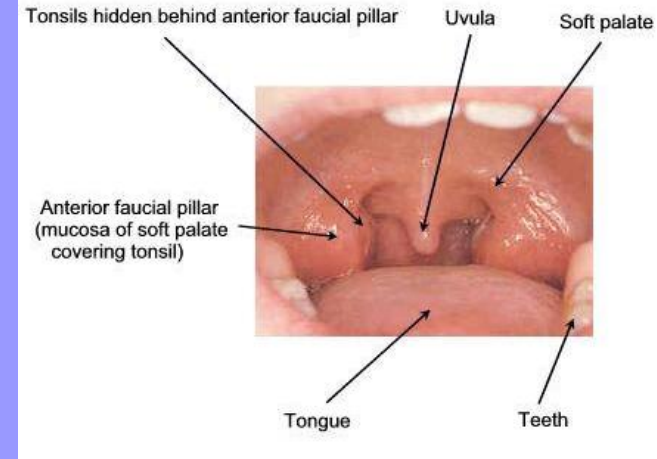
Trabekülalar organın içine doğru uzanır

Korteksin içeri ilerlemesiyle medulla bölgesi oluşur

Lenf folküllerinde germinal merkezler (sentrum germinativum) doğumdan sonra oluşur

TONSİLLA PALATİNA

- Ağız boşluğunda glossopalatin ve faringopalatin arkların arasında
- Çok katlı yassı epitelin altında mukozada her iki tarafta yerleşimli sekonder lenfoid organdır

LİNGUAL TONSİLLA Dil kökünde yerleşimli

FARİNGEAL(ADENOİD) TONSİLLA Farenksi duvarında yerleşimli

TONSİLLA PALATİNA beraberce

oral kaviteden
trakea ve özefagusa geçiş bölgesinde

WALDEYER HALKASI olarak bilinen
lenfoid doku çemberini oluşturur

**tonsilla palatinaların ağız boşluğuna bakan yüzü
çok katlı yassı epitelle döşelidir**

• Çok katlı yassı epitel organın içine doğru derin girintiler yaparak uzanır.

• Bu 15 veya daha fazla sayıdaki kör uçlu girintilere TONSİLLAR KRİPTA denir.

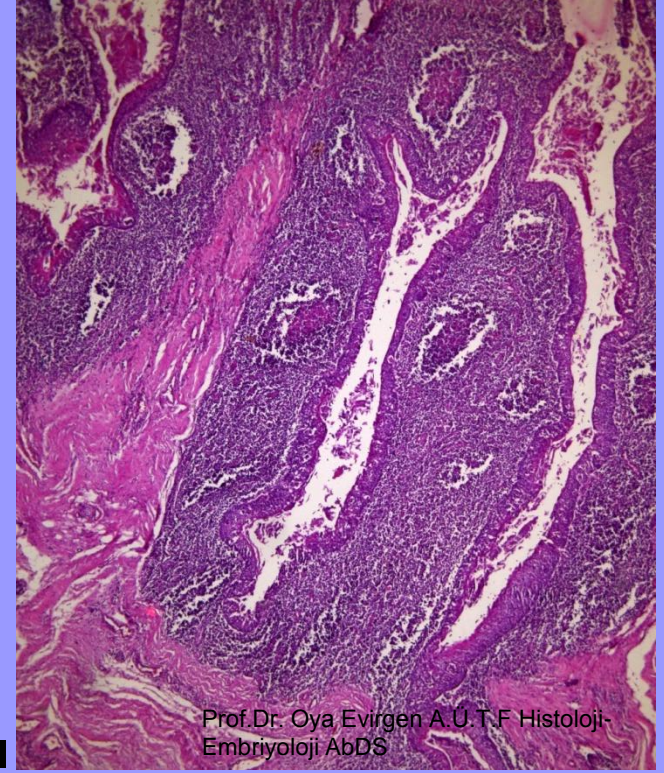
Kriptalar basit veya dallanmış olabilirler ve arka yüzdeki bağ doku kapsülüne dek uzanırlar

• Tonsilla palatinaların arka yüzü tam olmayan bağ dokusu kapsülü ile çevrilidir.

• Bu bağ dokusu kapsülü organı kas dokusundan ayırır.

Kriptaların her iki tarafında epitelin altında çok sayıda lenf follikülü yerleşmiştir

- **Belirgin germinal merkezleri vardır.**
- **Lenf folliküllerinde B lenfositleri yoğundur.**
- **Lenf folliküllerinin arasında interfolliküler alanda daha çok T lenfositleri bulunur.**
- **Kapsülünden uzanan bağ dokusu septumları lenfoid doku içinde uzanır**
- **Kriptaların dip kısımlarında çok katlı yassı epitel ile lenfoid doku arasında bağ dokusu sınırı yoktur**
- **ve epitel çok sayıda lenfositlerle infiltridir.**

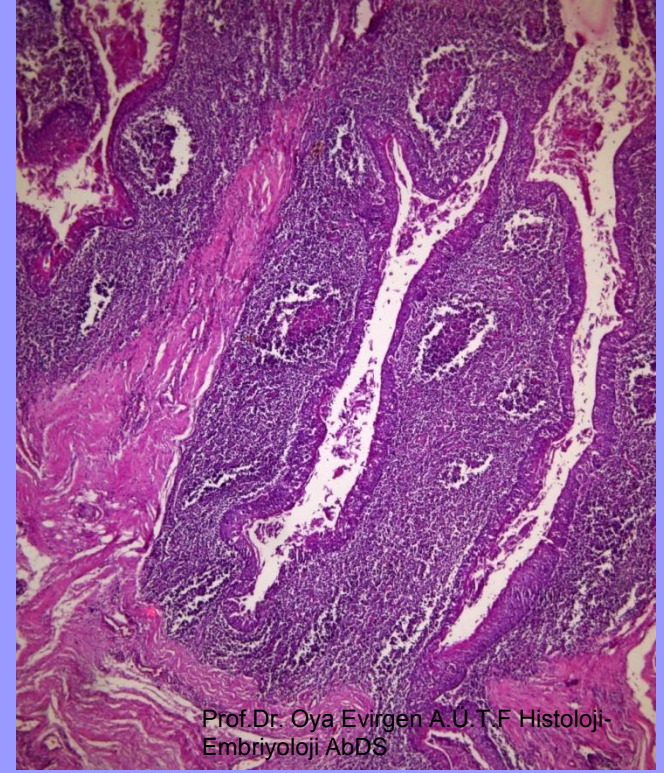
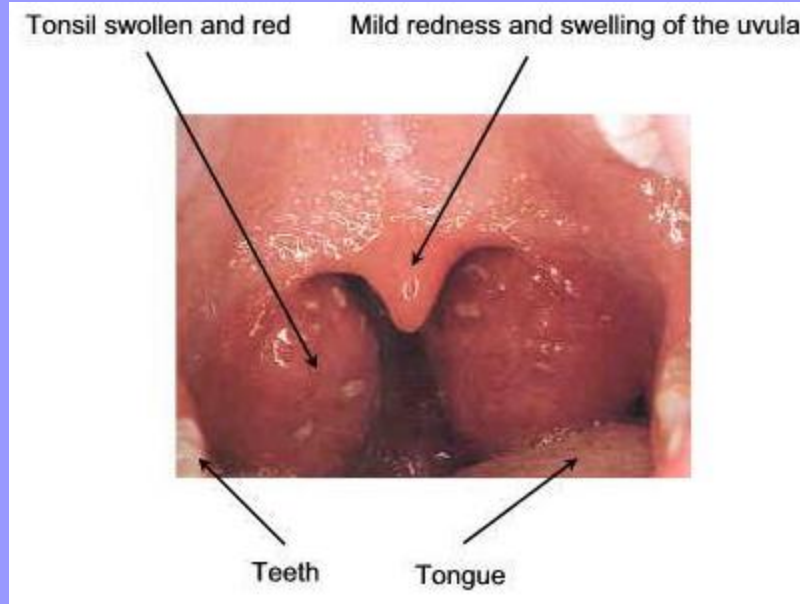

Lenf düğümlerinin tersine tonsillalarda lenf sinüsları yoktur

- **Tonsillalar genellikle maksimal gelişimine çocukluk döneminde ulaşırlar.**

İnvölüsyonları gerilemeleri 15 yaş civarında başlar

TONSİLLA FARİNGEA

**Nazofarinks arka üst duvarında
tek olarak bulunur**

**Yalancı çok katlı kinosilyumlu epitelle
örtülüdür**

Derin kriptaları yoktur

Çok sayıda yüzey epiteli katlantıları bulunur

Kapsülü incedir.

yetişkinde faringeal tonsil genellikle atrofikdir.

**Çocukluk çağında aşırı gelişmesi solunum
yolunu tıkayabilir (Geniz eti)**

TONSİLLA LİNGUALİS

Dilin 1/3 arka dorsal yüzünde bulunur

Papillasız çok katlı yassı epitelle örtülüdür

Tek kripta içerir çevresinde lenf folikülleri ve diffüz lenfoid doku vardır

Bazaline tükrük bezleri açılır

TONSİLLA TUBARİA

Farinks mukozasında Özkati borusunun çevresinde küçük lenfatik doku topluluklarıdır

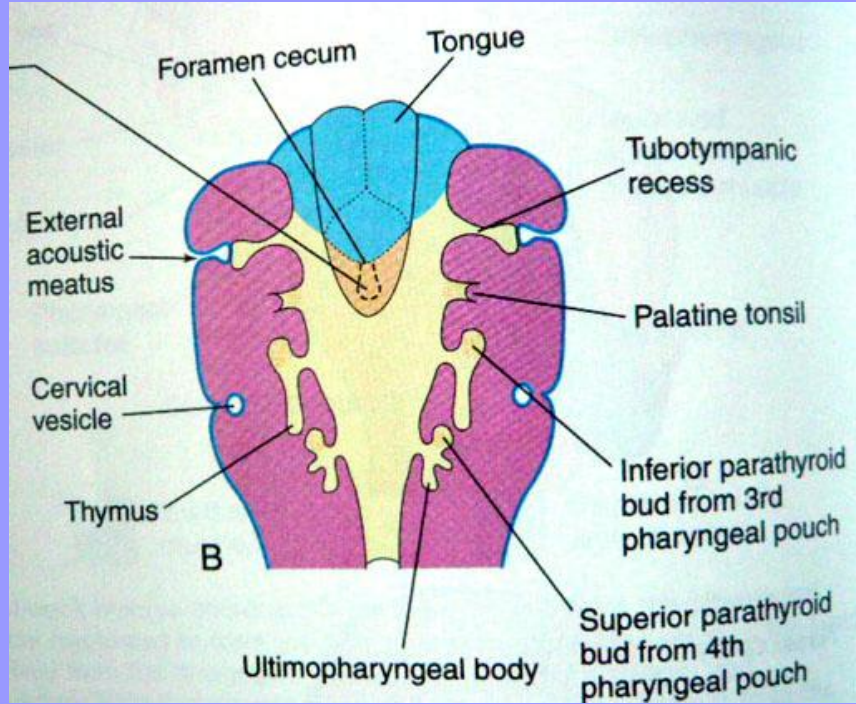
Tonsillalar

Kan damarları içerirler

Götürücü lenf damarları içerirler

Lenf düğümü gibi **Getirici lenf damarları ve Lenf sinusları İÇERMEZLER!!!**

TONSİLLA PALATİNA GELİŞİMİ

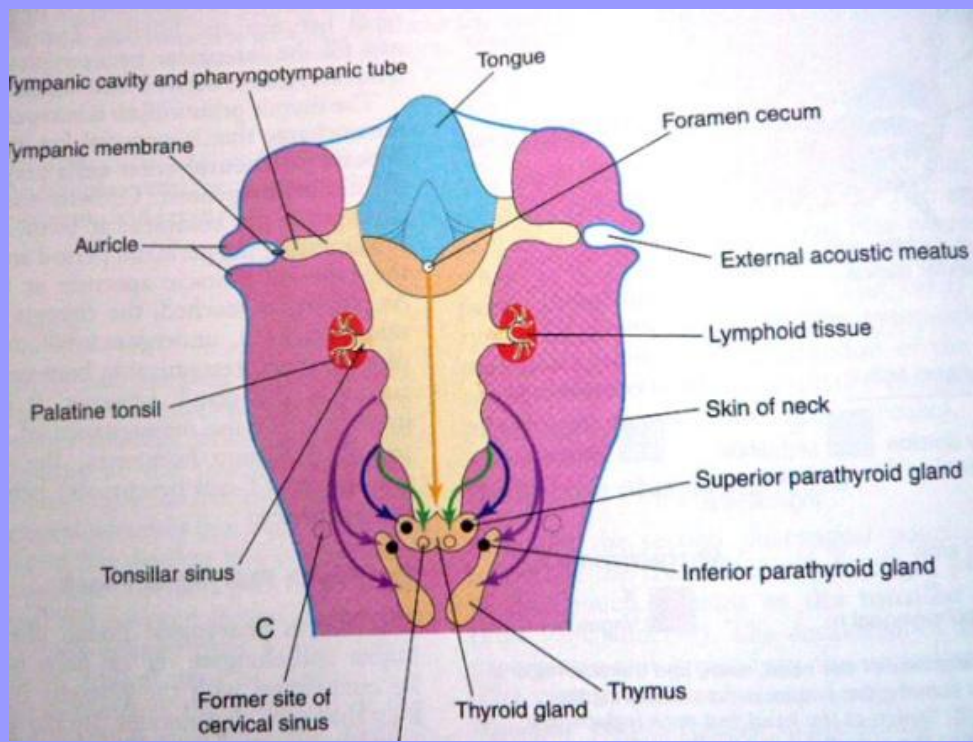

İlk taslak 2. yutak cebinin epitel (endoderm) örtüsünün

Çoğalıp çevre mezenşime penetre olmasıyla tomurcuk şeklinde başlar

Endodermal tomurcuk taslak içine mezoderme ilerler

Yutak kesesinin bu bölümü kalıcıdır erişkinde fossa tonsillaris olarak kalır

3. Ayda lenfositler epitel yakınında görülür

5. Ayda nodüler lenfoid doku nolarak düzenlenirler

Endodermal epitel tonsillayı örter

3-6. Ayda epitel içeri doğru solid kordonlar olarak ilerler dallanır ve KRİPTALARI oluşturur

Kriptaların içinde epitel hücre dejenerasyonu ile lümen boşluğu oluşur

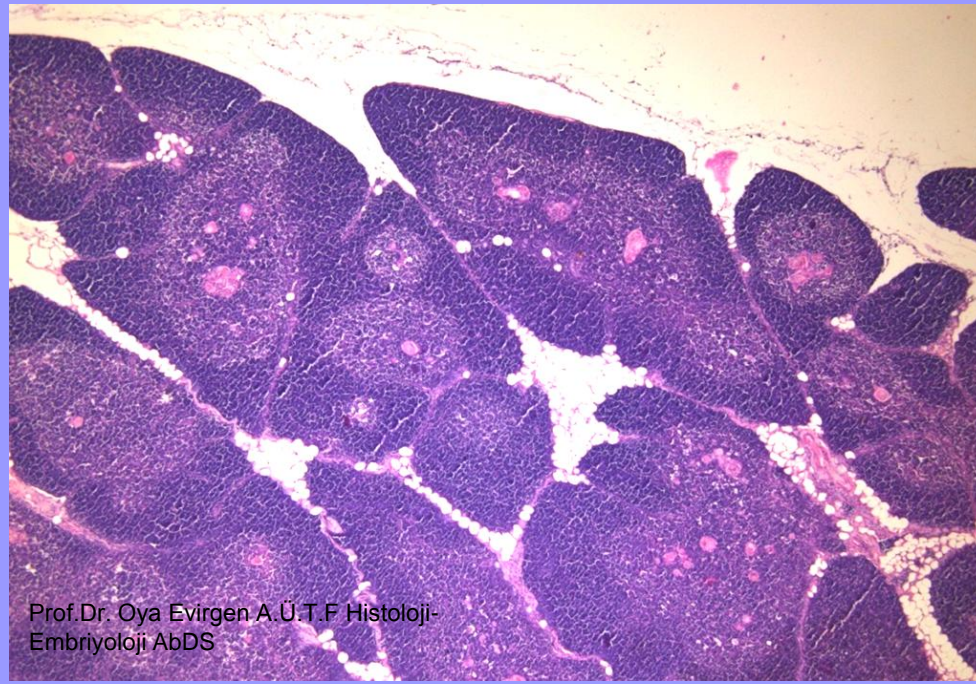
5. Ayda Mezenşimden kaynaklanan bağ dokusu kapsülü arkada tonsillayı tam olmayan biçimde çevreler ve içeri doğru septalar verir

TİMUS

Boynun alt kısmında sternum arkasında

Ön üst mediastinumda kalbin ve büyük damarların önünde

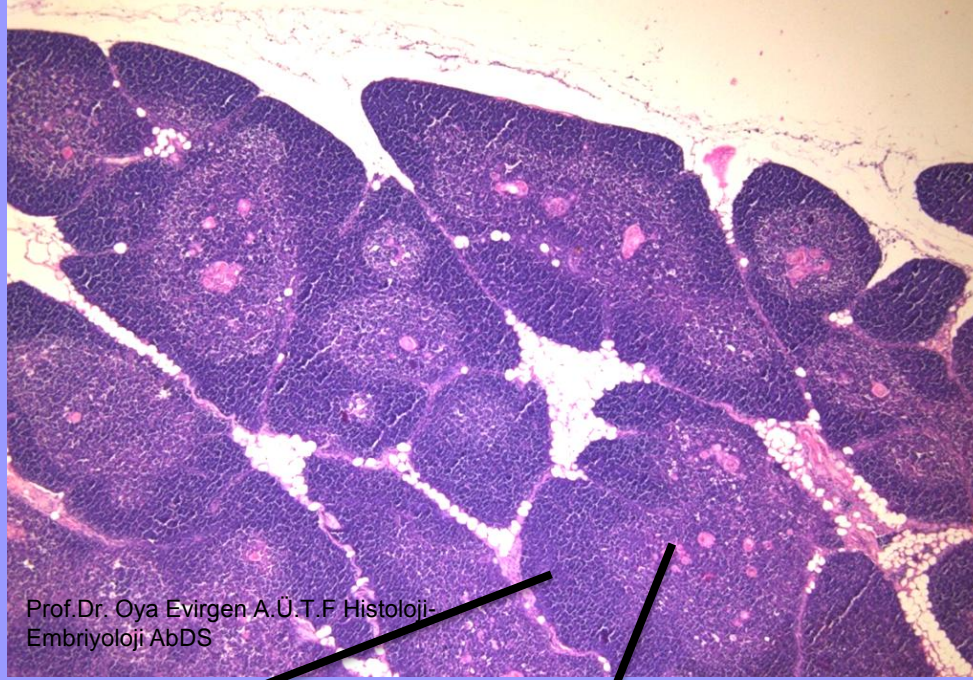
yerleşimli iki loblu bir PRİMER LENFOİD organdır

- Dıştan Bağ Dokusu Kapsülüye çevrilidir**
- Kapsül organın içine doğru uzanır**
Organı tam bölümlenmeyen **LOBÜL**'lere Timik Lobüllere ayırır
- Kapsül ve bağ dokusu septalarında**
- Kan damarları**
efferent götürücü lenf damarları vardır ***(*Afferent getirici lenf damarı yoktur*)
- Kollajen lifler, bağ dokusu hücreleri**
yağ hücreleri sinirler bulunur

TİMİK LOBÜLLERin

**Dış Kısmı
KORTEKS**

**Çok sayıda (%95) gelişmen
TİMOSİT bulunur
Koyu bazofil renklidir**

**İç Kısmı
MEDULLA**

**Daha az sayıda (%5) olgun
TİMOSİT bulunur
* Daha açık renklidir
* Medulla birbiriyle devamlıdır**

Lenfositlerin %95'i kortekste %5'i medullada bulunur

Timusun çatısını oluşturan RETİKULUM hücreleri

ENDODERMAL kökenlidir

(!Diđer lenfoid organlarda Lenf düğümü
ve dalaktaki retikulum hücreleri
mezenşimal kökenlidir.)*

**Bu nedenle EPİTELİYORETİKÜLER
hücreler adı verilir Fagositoz güçleri yoktur**

Timusta RETİKULUM Lifleri bulunmaz !!

- Epiteliyoretiküler hücre ağı arasında gelişmekte olan T lenfositleri (Timositler) bulunur

Epiteliyoretikuler hücreleri

Fonksiyonlarına göre 6 Tiptir

Kortekste

Tip I,

Tip II,

Tip III

Medullada

Tip IV,

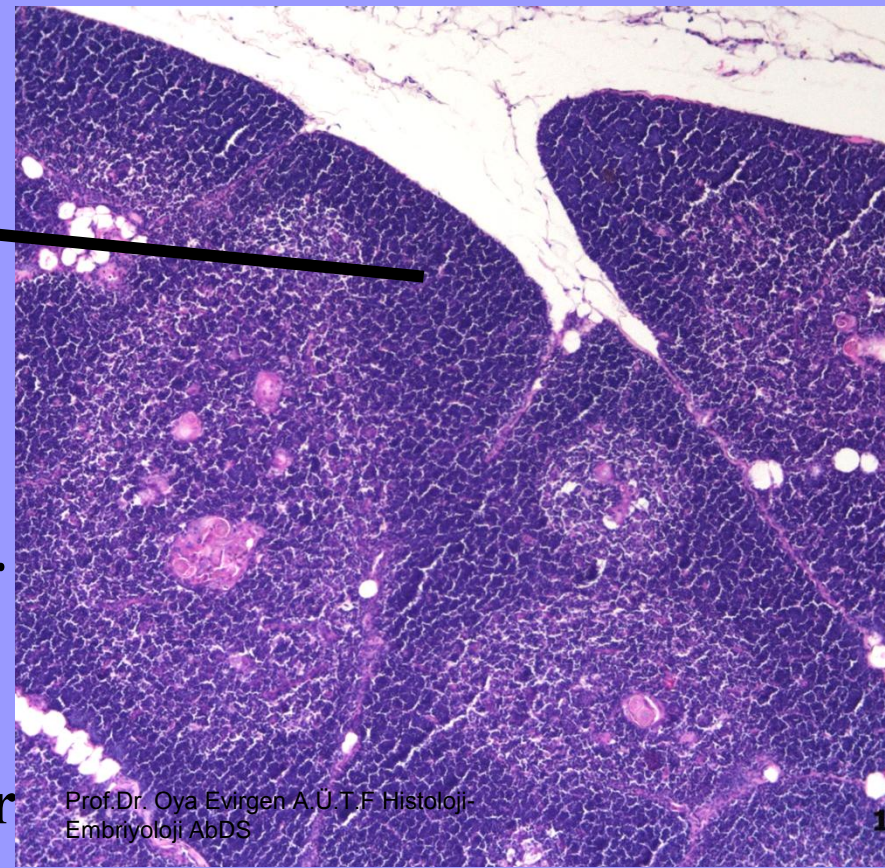
Tip V,

Tip VI

KORTEKS

- Daha koyu renklidir
- Tip I,Tip II, Tip III epiteliyoretiküler hücreler bulunur
- Olgunlaşmakta olan Timus lenfositlerinin %95'i kortekstedir
- Kan-Timus bariyeri bulunur

KAN-TİMUS BARIYERİ

*Kapsülün altında

*bağ doku septalarının altında

*korteksteki kan damarlarının etrafında

Tip I Epiteliyoretiküler hücre

uzantıları birbiriyle desmozomlarla bağlanarak devamlı bir membran oluştururlar

KAN-TİMUS BARIYERİ

Antijen özelliğinde moleküllerin kortekse girerek gelişmekte olan T lenfositleriyle temas etmelerini engeler

izole bir gelişim bölgesi oluşturur

Timusta afferent getirici lenf damarlarında bulunmadığı için gelişmekte olan timus T lenfositleri lenfle gelebilecek Antijenlerdende korunmuş olur

KAN-TİMUS BARIYERİ

- 1- Endotel devamlı tiptir**
- 2- Bazal Lamina**
- 3- Perivasküler bağ dokusu Perisit hücreleri, Makrofaj**
- 4- Bazal lamina (Tip I epiteliyo retiküler hücrenin)**
- 5- Tip I Epiteliyoretiküler hücreler**

MEDULLA

- Daha açık renklidir
- Tip IV,tip V, Tip VI
- epitelioretiküler hücreler bulunur

Tip VI epitelioretiküler hücreler
Karakteristik HASSAL CİSİMCİKLERİNİ
(hassal korpüskülleri yada timik korpüsküller)
oluşturur.

Lobüllerin medullaları birbiriyle devamlıdır

- Timus lenfositlerinin %5'i medullada bulunur
olgunlaşmasını tamamlamış T lenfositleridir

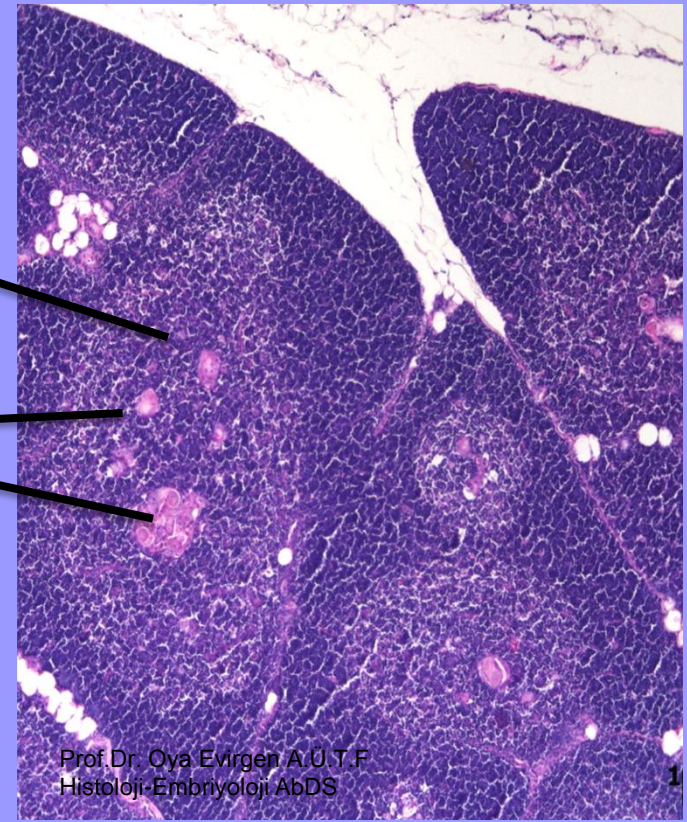
- Post kapiller venüller yoluyla
Genel kan dolaşımına geçerler

- Sekonder lenfoid organların
timus bağımlı bölgesine gider yerleşirler

Lenf düğümü   Parakorteks bölgesi

Dalak   Beyaz pulpanın periarteriyel kılıfı

İnce bağırsak   Peyzer plakları

Prof Dr. Oya Evirgen A.Ü.T.F.
Histoloji-Embriyoloji AbDS

**Timus Fötüste doğum öncesi tam olarak gelişmiştir
en aktif lenfopoetik organdır**

Puberteye dek Timus gelişmeye devam eder

Puberteden sonra gerilemeye başlar

Yaş involüsyonu fizyolojik involüsyonda görünümü

- Korteks medulla sınırı belirsiz olur**
- Lenfositler azalır**
- Lobüller arasındaki septalarda yağ dokusu artar lobüllerin içine ilerler**

Konjenital İmmun yetmezlik hastalığı Di George sendromu

- Embriyonda Timik kortikal epitelioretiküler hücreler gelişmezse ortaya çıkar**
- Timus gelişmez ve fonksiyonel T Lenfositleri olgunlaşıp kolonize olamaz**
- B lenfositlerinin gelişimi etkilenmez.**

TİMUSUN GÖREVLERİ

- Kemik iliği kökenli T hücre öncüllerinin immun yetenekli T lenfositlerine farklılaşması
- Olgun T lenfositlerinin çoğalarak dolaşımdaki ve periferel dokulardaki lenfosit havuzunun oluşturulması
- İmmunolojik olarak Self toleransın gelişmesi
- T lenfosit olgunlaşması çoğalması ve işlevlerini düzenleyici hormonları
  - *TİMOPOETİN
  - *TİMOSİN salgılar

TİMUS EMBRİYOLOJİK GELİŞİMİ

5. Haftada her iki tarafta

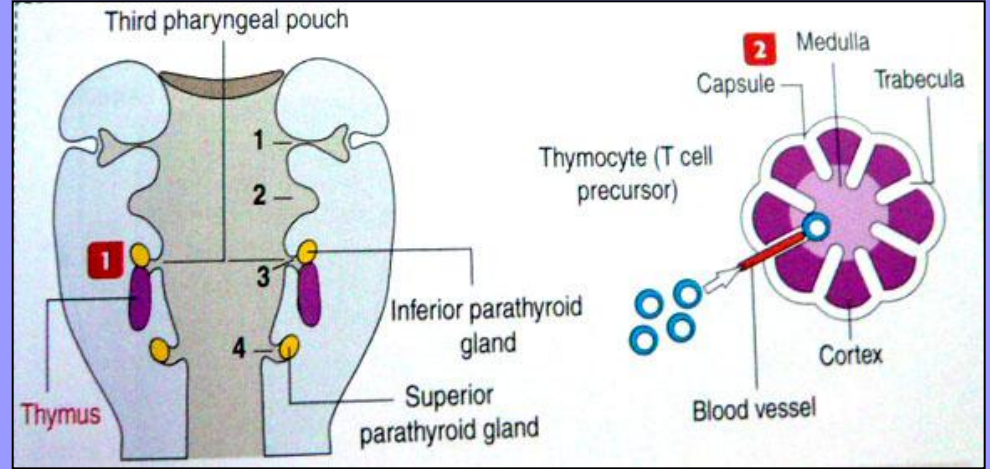
3. Yutak cebi endoderminin
Ventrale doğru
tomurcuklanmasıyla
gelişmeye başlar

Endodermal epiteliyal hücreler
Epiteliyoretiküler hücrelere
dönüşür

Farinkse ilişkisi kesilir

İnferiyor paratiroidle beraber
Aşağı mediale doğru göç eder

Karşılıklı loblar birleşir

Mezanşim

bağ doku kapsülünü oluşturur
Kapsül içeri uzanarak
Timusu tam olmayan löbüllere ayırır

14. Haftada kemik iliğinden
Timosit öncülleri kan damarlarıyla gelir

17. Haftada
Timus T lenfositlerini üretmeye başlar

DALAK

Dalak abdominal kavitenin sol üst kısmında yerleşimli intraperitoneal en büyük SEKONDER lenfoid organdır

**Konveks yüzeyi
visseral peritonla (tek katlı yassı epitel) örtülüdür**

**İç tarafta konkav yüzünde
Hilus bölgesinden
Arter ve sinirler giriş yapar
Ven ve lenf damarı çıkış yapar**

Fötal hayatta (2. trimesterde)hemopoetik organ olarak işlev görür

Doğumdan sonra bu işlevi kaybolur

Yetişkinde bazı patolojik koşullarda yeniden kan yapımı (hemapoez) başlayabilir

Bu duruma MYELOİD METAPLAZİ denir

Dışarıdan düzensiz sıkı bağ dokusu (fibromüsküler) kapsülle çevrilidir

bağ dokusu kapsül

Kollojen ve elastik lifler,miyofibroblast içerir

Düz kas hücreleri içerir (insanda az kedi köpekte fazla)

kasılabilir hacmini büyük ölçüde değiştirebilir

Kapsül organın içine doğru

Trabeküllalar olarak uzanır

Arteriya ve Vena Lienalis (splenik arter ve ven)

ve sinirler

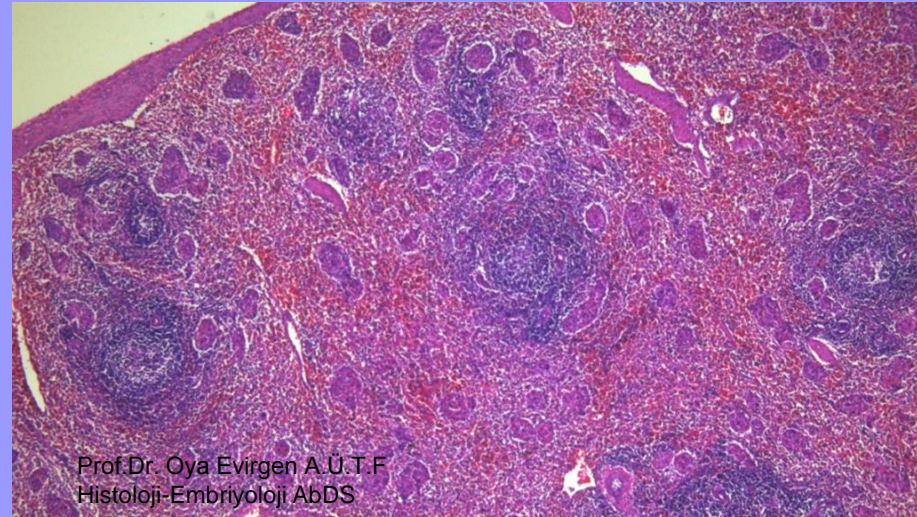
trabekülalar boyunca ilerler

Getirici (afferent) lenf damarı YOKTUR

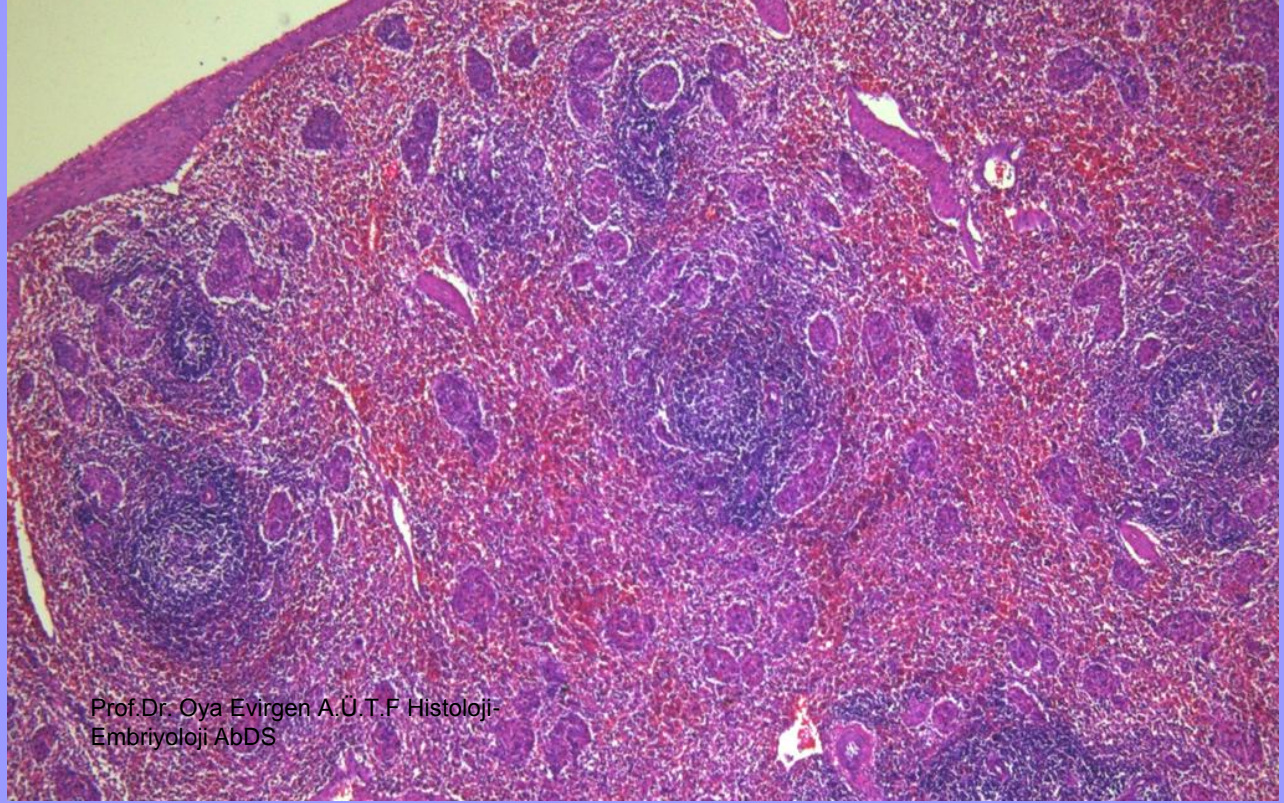
Götürücü (efferent) Lenf damarları trabekülalara

yakın beyaz pulpadan başlar

Ve lenfositlerin dalaktan ayrılma yolunu oluşturur

Retikulum hücreleri ve Retikulum telciklerinin oluşturduğu ağ

Organın stromasını (çatısını) oluşturur

**!!!Dalakta korteks ve medulla yoktur
Getirici lenf damarları yoktur**

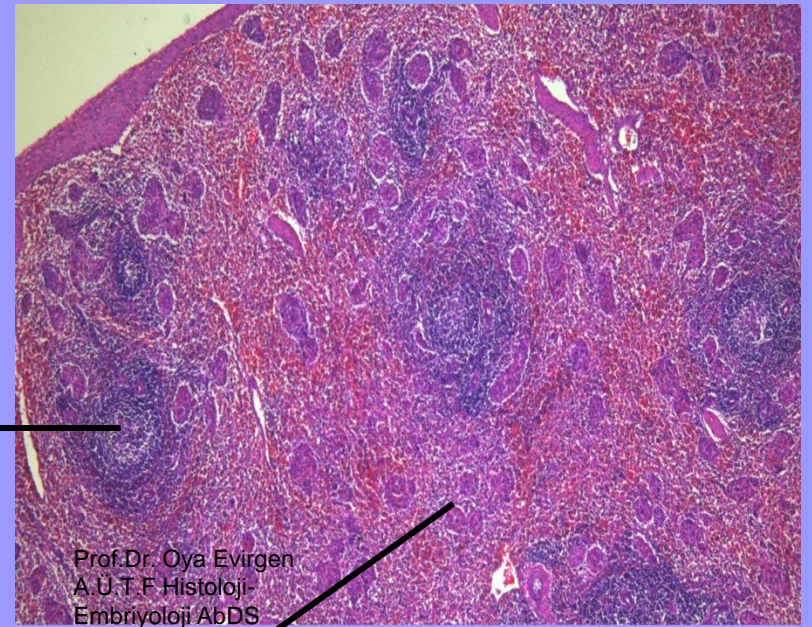
**Bunun yerine Parankima birbirinden farklı
fonksiyonları olan iki kısımda incelenir**

BEYAZ PULPA

Kırmızı pulpa içinde serpilmiş olarak

**Yuvarlak beyaz grimsi renkli alanlar
olarak görülür(Malphigian cisimcikleri)**

**Diffüz ve nodüler (Lenf folikülü) lenfoid
dokudan oluşur**

KIRMIZI PULPA

Damardan zengin bir dokudur

Dalak (Splenik) sinüsleri

**Bunların arasında dalak hücre kordonları
Bilroth Kordonlarını içerir**

Dalağın yapı ve fonksiyonu kan damarları ile ilgilidir

Art Lienalis hilustan dalağa girer

Dallanarak trabeküla içinde ilerler
Arteria TRABEKÜLARİS

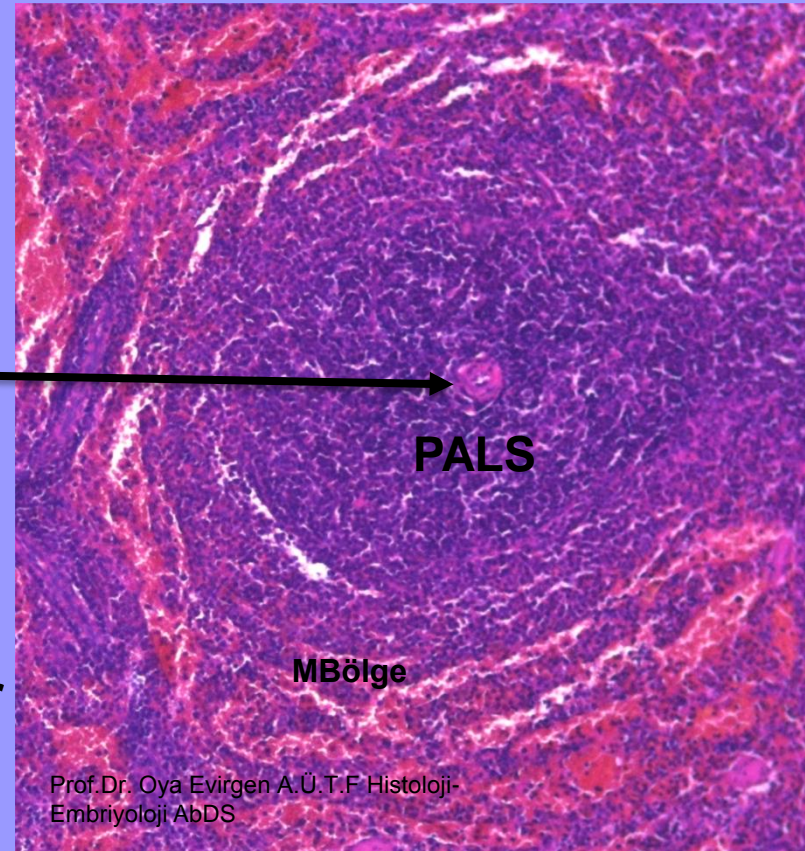
Buradan çıkıp Beyaz pulpaya girer
ARTERİA SANTRALİS adını alır

Beyaz pulpada

Art Santralis etrafını
silindirik biçimde diffüz lenfoid doku çevreler
PERİARTERİYEL LENFATİK KILIF denir

LENF FOLLİKÜLLERİ PALS içinde bulunur
germinal merkezleri vardır

MARJİNAL BÖLGE beyaz pulpa ile kırmızı pulpa arasındadır

beyaz pulpadan sonra

Art SANTRALİS radyal biçimde dallanarak

Arteriola PENİSİLLATALA'rı oluşturur

bunlar tek sıra düz kas ve ince adventisya ile çevrilidir

birmüddet ilerledikten sonra

ince dallara ayrılır

iki üç tabaka Makrofajlarla çevrelenmiştir

KABUKLU ARTERİYOL adını alır

Kan kırmızı pulpaya girmeden önce

kabuklu arteriyolün makrofaj duvarıyla karşılaşır

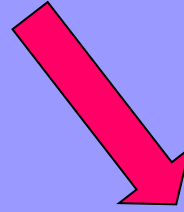
**Histolojik kesitlerde kabuklu
arteriyol lümeni kapalı izlenir**

Kabuklu arterioller

kan kapillerlere açılır

buradanda

Kapalı dolaşım

Direkt venöz sinüslere açılır

Açık dolaşım (insanda)

dalak hücre kordonları arasına açılır

**eritrositler ve plateletler makrofajlarla
karşılışır**

Venöz sinüslerde toplanır

Pulpa veni

trabeküler ven

**birleşir dalak veni (vena lienalis)
hilustan çıkar**

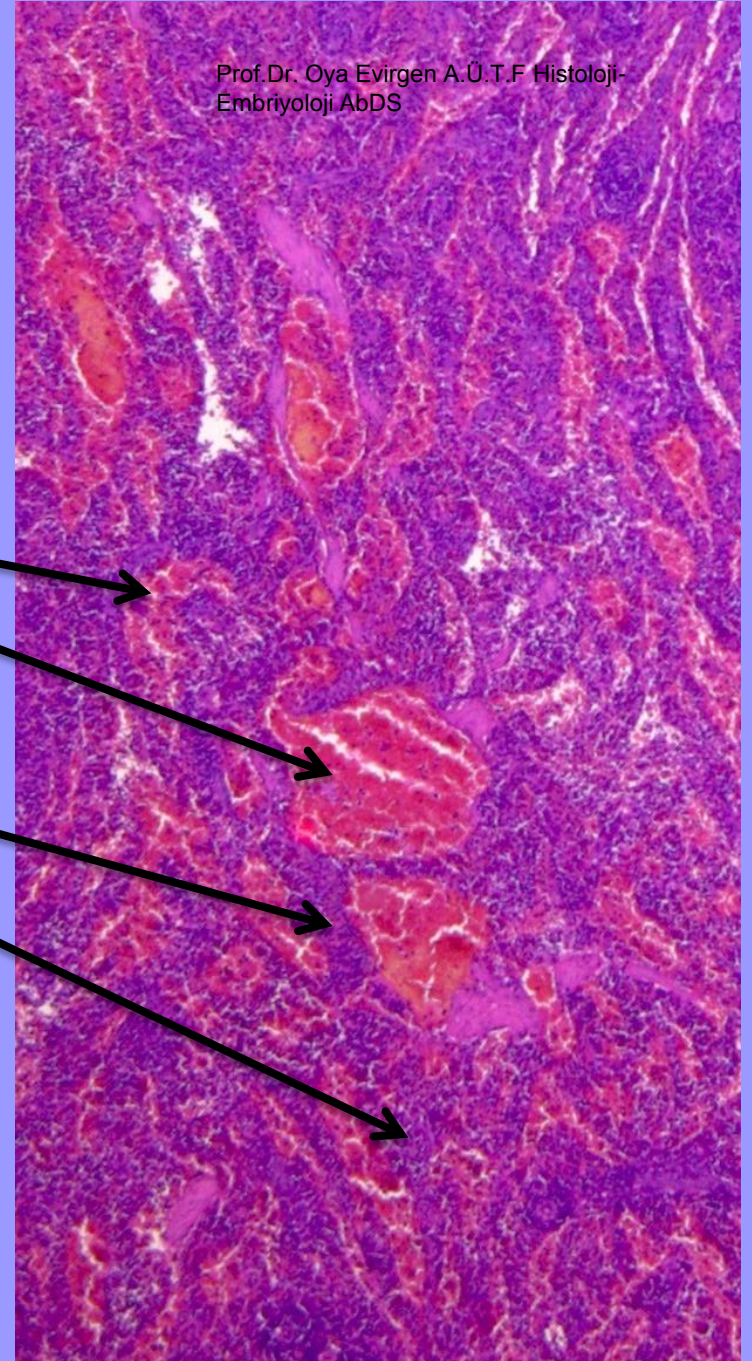

vena Portaya açılır

KIRMIZI PULPA

- 1) ARTERİOLA PENİSİLLATA
  - 2) KABUKLU ARTERİOL
  - 3) DALAK SİNÜSLERİ
  - 4) DALAK HÜCRE KORDONLARI
(BİLLROTH KORDONLARI) 'nı
- İçerir

Dalak sinüsleri

Genişleyen ve daralan
düzensiz lümenli
ağ yapısı oluşturan
Ven başlangıçlarıdır

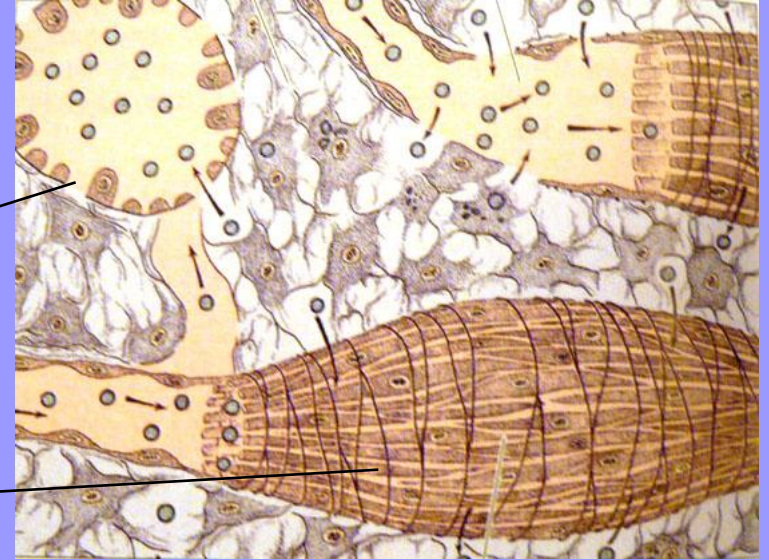
Lümen
sinüsün uzun eksenine paralel düzenlenmiş
sinüs endotel hücreleriyle döşelidir

Bu hücreler arasında dar aralıklar vardır.
Kan hücreleri kolayca giriş çıkış yaparlar

Bazal Lamina kesintilidir

Sinüs dışında sinüs duvarını sirküler şekilde
retikulum telcikleri çevreler

Makrofaj uzantıları sinüs lümenine uzanarak
kanda bulunabilecek yabancı maddeleri
kontrol eder

DALAK HÜCRE KORDONLARI

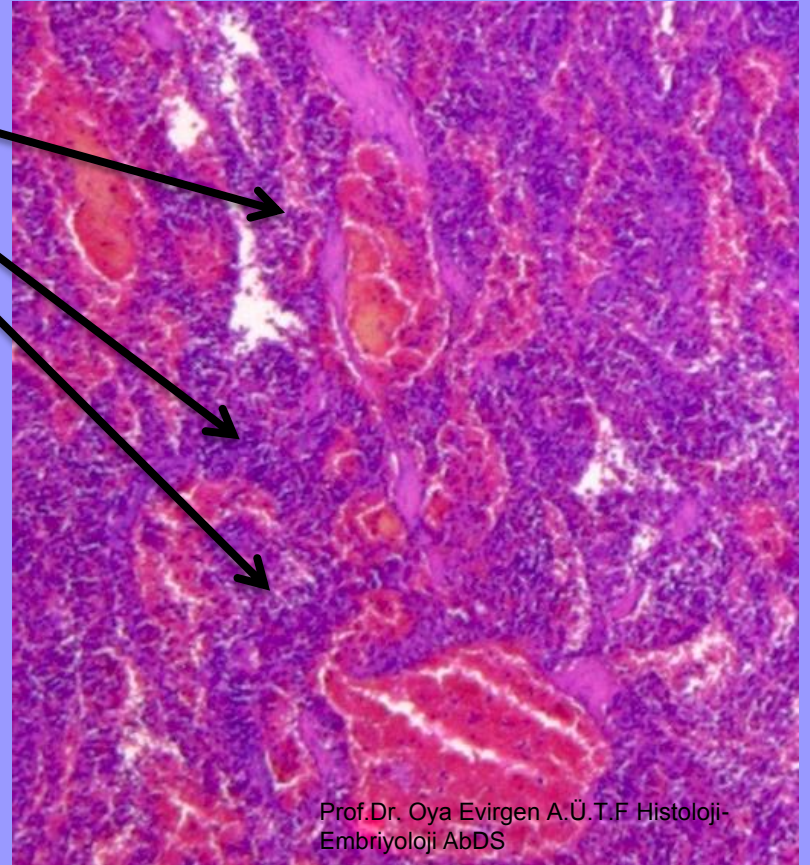
Dalak sinüslerinin arasında bulunur

Retikulum telcik ağı aralıklarında

**Beyaz pulpadan gelen
lenfositler Plazma hücreleri**

**Kılcal damarların açılmasıyla gelen kan
hücreleri eritrositler granülositler,
trombositler monositler ve makrofajlardan
oluşur**

**makrofajlar fagosite ettikleri eritrositlerin
içerdiği demir bileşiklerini açığa çıkaran
boyalarla PURUSYA MAVİSİ ile boyanarak
belirlenebilirler**

DALAĞIN GÖREVLERİ

Kanı filtre eder Hem immun hemde hemopoetik görevleri var

İMMUN FONKSİYONU

- APCs ile antijeni sunarak immun yanıtı başlatır
- Beyaz pulpada B ve T lenfositleri aktivasyonu ve proliferasyonu olur
- Plazma hücreleri farklı olarak Kandaki Aj'lere karşı Ak üretimi yapar
- Hem humoral hemde hücresel immun yanıt oluşturur

HEMATOPOETİK FONKSİYONU

- Yaşlanmış anormal eritrositler fagosite edilir parçalanır

Hem Açığa çıkan Hemoglobin ve globüline ayrışır amino asitlere ayrışır

Hemosiderin (Ferritin)
Demir içeren
dolaşıma verilir

Bilirubin
Demir içermeyen
portal sistemle

Kemik iliğinde
Eritrosit yapımında
kullanılır

KC'e gelir
glukronik asitle
konjuge edilir
safraya salgılanır

- Kanla gelen bakteri ve parazitler fagosite edilir
- Fötal hayatta kan hücreleri yapım yeridir

DALAĞIN EMBRİYOLOJİK GELİŞİMİ

4. hft'da mezoderm ventrale doğru ilerleyerek SEPTUM TRANSVERSUM'U oluşturur

Önden ve yanlardan vücut duvarına
Arkada ise ön bağırsak mezenterine bağlıdır

embriyon vücut boşluğunu

TORASİK

VE

ABDOMİNAL boşluklara ayırır

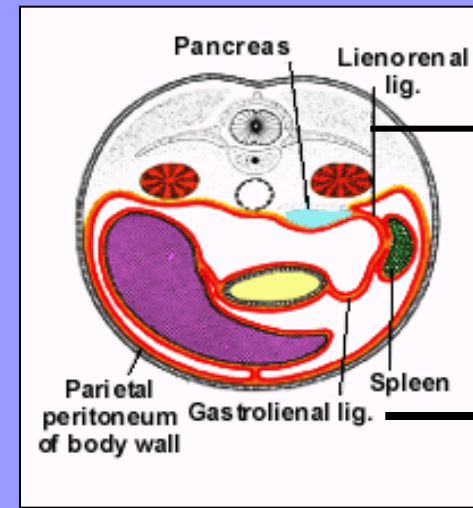
Dalak

4 hft'da dorsal mezogastriumda vücut yan duvarında MEZENŞİM dokusunun kalınlaşması ve yoğunlaşması olarak başlar

5.hft'da bu mezanşimal kalınlaşma vasküler lenfatik bir organ olan dalağa farklanır

Primer dalağın hilus bölgesine yakın daha küçük splenik yoğunlaşmalar aksesuar dalak tomurcukları oluşabilir

!!! Pek çok intra abdominal organın aksine dalak bağırsağın içini döşeyen endodermden değil MEZODERMDEN KÖKEN alan bir organdır

Midenin kalıcı yerine doğru rotasyonu ve dorsal mezogastriumun gelişmesi dalağın abdominal kavite içinde SOLDA yerleşimini sağlar

Dorsal mezogastriumun rotasyonu dalak ve sol böbrek arasında RENALSPLENİK LİGAMENT'in oluşmasını sağlar

Mide ile dalak arasındaki dorsal mezenterde GASTROSPLENİK LİGAMENTİ yapar

Dalak kapsülü ve trabekülaları Mezenşimden gelişir

Gelişen kan damarları mezenşim dokusu içine ilerler

Kavernöz boşluklar olarak dalak sinüzoidlerini oluşturur

Arada dalak hücre kordonları (Billroth kordonları) gelişir

